

Verantwoording Toolbox Instrumenten voor gebruik in de opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties

Datum: 06-07-2023

Auteur(s): Merel de Jong, Glenn van den Akker & Janine Janssen

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	3
2	Professionalisering binnen de opvang	4
3	Aanleiding Toolbox	5
4	Werkwijze selectie instrumenten in de Toolbox	7
5	Methodologische achtergrond voor het gebruik van instrumenten in de praktijk	10
6	Doel en inhoud kennisclips	12
7	Conclusie en aanbeveling	12
8	Literatuur	14
9	Bijlagen	19
Bijlage 1	Overzicht van genoemde instrumenten met afkortingen	
Bijlage 2	Overzicht niet geselecteerde instrumenten	

1 Inleiding

De Toolbox is ontwikkeld in opdracht van Valente als branchevereniging voor participatie, begeleiding en veilige opvang en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), door het lectoraat Veiligheid in Afhankelijkheidsrelaties (ViA) van Avans Hogeschool, in samenwerking met de bijzondere leerstoel Rechtsantropologie aan de Open Universiteit (OU) en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Binnen de opvangorganisaties worden ook mannen opgevangen. Daar waar in het document gesproken wordt over vrouwen, kunnen ook mannen bedoeld worden die gebruik maken van opvang bij geweld in afhankelijkheidsrelaties.

Opvang organisaties gebruiken standaard de Risicoscreening opvang slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties (Tan & Lunneman, 2023) en de Kindcheck (Augeo, 2021) voor het inschatten van de (acute) veiligheidssituatie. Voor verdieping in de problematiek van cliënten zijn er diverse instrumenten op de markt beschikbaar. Uit het onderzoek van Janssen, van Rooijen & Juncker (2021) is gebleken dat professionals in de praktijk veel verschillende instrumenten gebruiken, maar dat het voor hen niet altijd duidelijk is wanneer, waar en hoe zij deze instrumenten kunnen inzetten.

De opdracht van Valente en de VNG luidt om een gebruiksvriendelijke Toolbox te bouwen, die voor professionals werkzaam bij opvangorganisaties toegankelijk is. De Toolbox dient als verdieping op de gestandaardiseerde risicoscreening die, volgens het Verbeterplan Vrouwenopvang (Federatie Opvang, 2008), standaard in de praktijk wordt gebruikt. Verder is de vraag om een kennisclip op te nemen over het gebruik van de Toolbox. Er dient een aanbeveling te komen hoe de Toolbox goed aan kan sluiten op de achterban van Valente en er wordt een voorstel gevraagd om methodologische kennis en kennis over geweldsfenomenen te versterken.

2 Professionalisering binnen de opvang

In 2020 is het keurmerk 'Veiligheid in de Vrouwenopvang' gestart. De ontwikkeling van dit keurmerk is een onderdeel van een bredere agenda van de sector om de kwaliteit van de hulpverlening in de opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties te verhogen. Het is een aanvulling op bestaande instrumenten om kwaliteit te beogen zoals het ISO, het HKZ en het kwaliteitsdocument (Ministerie van VWS, VNG en FO, 2014) en wordt breed gedragen door opvangorganisaties, Federatie Opvang, de Vereniging Nederlandse Gemeenten en het Ministerie van VWS (Lubbers, Deelen, Velu, van Oostenbrugge, & van Gool, 2020).

In het keurmerk wordt er uitgegaan van bestaande werkwijzen en methodieken die al gehanteerd worden binnen de sector. Daarmee beoogt het keurmerk voort te bouwen op wat door de sector zelf ontwikkeld is.

Het keurmerk bevat een normenkader. Indicator 1 van het Normenkader staat het vaststellen van borgen van directe veiligheid centraal. Het belangrijkste doel van de opvang is het bieden van een veilige omgeving en het duurzaam stoppen van geweld. Veiligheid is daarmee primair. Daarom is het doel van deze eerste indicator dat opvangorganisaties de veiligheid van de cliënt op een 'objectieve en uniforme wijze' inventariseren met behulp van een risicotaxatie-instrument. Het doel van risicotaxatie is in te schatten hoe ernstig of complex de problematiek van de cliënt is, welke veiligheidsmaatregelen er direct genomen moeten worden en welke hulpverlening er ingezet moet worden. De taxatie vormt de basis voor verdere zorg, vandaar dat de problematiek op alle relevante levensgebieden in kaart moet worden gebracht.

Daarnaast beoogt Indicator 1 van het Normenkader dat de intake wordt uitgevoerd door deskundig personeel met een aantal inventarisaties. De inventarisatie zou moeten bestaan uit de veiligheidssituatie van cliënten en

het cliëntsysteem, geweldsproblematiek, onderliggende problematiek, de hulpvraag op alle levensgebieden, situatie rond de kinderen, ouderschap en gezagsverhouding en traumascreening. Voor kinderen zou daarnaast aandacht moeten zijn voor jeugdbeschermingsmaatregelen, netwerk rondom kinderen (zoals opa's en oma's), rol van de thuisgebleven ouder en ouderschap en opvoeding. Vanuit de Kindcheck controleert de professional hoe de gezagsverhoudingen binnen het gezin liggen, of er kinderen zijn die niet meekomen en wat de veiligheidssituatie is van kinderen die niet meekomen (Lubbers et al., 2020).

3 Aanleiding Toolbox

Mede door het Keurmerk 'Veiligheid in de Vrouwenopvang' is de ambitie gerezen om de risicotaxatie binnen de opvang te verbeteren, waarbij alle opvangorganisaties gestimuleerd zijn om zich hierin verder te ontwikkelen. De praktijk blijkt echter weerbarstig; niet alle aanbevelingen vanuit wetenschappelijke hoek worden geïmplementeerd en overgenomen door instellingen in de praktijk. Daarnaast zijn meerdere opvanginstellingen op eigen initiatief andere verdiepende instrumenten in gaan zetten voor screening, naast de screening en de instrumenten aangedragen vanuit beleidsstukken als het Verbeterplan Vrouwenopvang (Lünnemann, Tan & Los, 2014) of het Keurmerk Veiligheid in de Vrouwenopvang (Lubbers, et al., 2020).

De vaststelling dat veel professionals hun eigen draai geven aan de verschillende instrumenten die beschikbaar zijn, samen met het onderzoek 'Goed gereedschap is het halve werk' vanuit het lectoraat Veiligheid in Afhankelijkheidsrelaties van Avans Hogeschool (Janssen, van Rooijen & Juncker, 2021), is het startpunt voor het bouwen van de Toolbox. Doel van de Toolbox is een overzicht geven van instrumenten die verdiepend ingezet

kunnen worden tijdens de inventarisatiefase, boven op de gestandaardiseerde risicotaxatie (Tan & Lunneman, 2023). Op die manier hoeft niet iedere opvanglocatie het eigen wiel uit te vinden.

Janssen, van Rooijen en Juncker (2021) schreven daarnaast nog een aantal aanbevelingen. Zo werd het advies gegeven om professionals vaker te bevragen op de behoeften die zij hebben in de praktijk. Professionals ervaren regelmatig onzekerheid en twijfel, de angst om fouten te maken en verschillende verwachtingen ten aanzien van het gebruik van instrumenten. De uitkomsten van de instrumenten verschillen regelmatig per professional. De vraag is wat de vereiste kennis en het competentieprofiel dient te zijn voor de professionals die met de inventarisatie belast zijn. Een andere aanbeveling is om een onderscheid te maken tussen instrumenten die op korte termijn acute risico's inschatten en instrumenten die gericht zijn op het verzamelen van informatie om een diepgaande analyse van de situatie of levensloop van de betrokkenen te maken.

Daarnaast moet een Toolbox snel antwoord geven op de volgende vragen: 1. Hoeveel tijd kost gebruik van het instrument? 2. Welke kennis heeft een professional nodig om het instrument te kunnen gebruiken? 3. Past toepassing van het instrument in het takenpakket van de opvang? 4. Is het instrument vrij beschikbaar of zijn er kosten aan verbonden? De eis die verder aan de Toolbox wordt gesteld is dat het een gebruiksvriendelijk overzicht geeft, dat voor alle professionals werkzaam in de opvang toegankelijk is. Ook geeft de Toolbox via kennisclips achtergrond het gebruik van de Toolbox. Het bevat een voorstel voor het versterken van de methodologische kennis van professionals die met de instrumenten werken. Ook wil de Toolbox kennis over geweldsfenomenen bieden (volgens aanbeveling Janssen, van Rooijen & Juncker, 2021).

4 Werkwijze selectie instrumenten in de Toolbox

Om een goed overzicht te kunnen bieden van de instrumenten die in de Toolbox moeten komen, is er een globale literatuur review en een korte quickscan in de praktijk uitgevoerd. Bij nader onderzoek blijkt namelijk dat er verschillende typen instrumenten beschikbaar zijn, en dat de aanbevelingen vanuit literatuur en praktijk en toepassingen die door de praktijk zijn bedacht, elkaar soms tegenspreken. Voor de leesbaarheid is er geen uitleg van de verschillende instrumenten opgenomen en zijn titels van instrumenten afgekort, de volledige lijst met uitleg per instrument is te vinden in Bijlage 1. Allereerst is op basis van literatuur gekeken welke instrumenten worden aanbevolen:

Vanuit het onderzoek 'Inventariseren en screening in de vrouwenopvang' (Jansen & Wolf, 2010) wordt een suggestie gedaan om drie instrumenten op te nemen, om een integrale benadering voor cliënten in de opvang mogelijk te maken. De voorgestelde instrumenten zijn de Brief Symptom Inventory (BSI) (Beurs, 2008), de Vragenlijsten Gezin & Opvoeding (VG&O) en de Hayes Ability Screening Index (HASI). Het rapport 'Evaluatie Verbeterplan Vrouwenopvang 2008-2014' (Lünneman, Tan & Los, 2014) beveelt daarnaast op basis van hun pilot het Kort Instrument voor de Psychologische en Pedagogische Probleeminventarisatie (KIPPPI) en de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) (Theunissen, Wolff, Vugteveen, Timmerman, & de Bidt, 2019; Goedhart, Treffers & van Widenfelt, 2003) aan (als de VG&O niet wordt gebruikt) en de aanbeveling om de HASI altijd in combinatie met de Groningen Intelligentie Test-2(GIT-2) of de Ravens-2 te gebruiken. Deze aanbevelingen zijn tevens gebaseerd op het Beleidskader screening (van Es, 2013).

Vanuit het onderzoek van Janssen, van Rooijen & Juncker (2021) worden twaalf instrumenten aanbevolen, op basis van hun focusgroepen met de professionals in de praktijk. In volgorde van benoeming in hun artikel: 1. Risicoscreening opvang slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties

(voorheen Gestandaardiseerde aanmelding en risicoscreening) (Tan & Lünneke, 2023), 2. Checklist Eergerelateerd Geweld (Landelijk Expertisecentrum Eergerelateerd Geweld, 2020), 3. Kindcheck (Augeo, 2021), 4. Lethality Screen (LS), 5. Licht Instrument Risicotaxatie Kindveiligheid (LIRIK) (ten Berge, Eijgenraam & Bartelink, 2014), 6. Mediator's Assessment of Safety Issues and Concerns (MASIC) (Pokman, Rossi, Holtzworth-Munroe, Applegate, Beck & D'Onofrio, 2014; de Ruijter, Marzolla & Ramakers, 2020), 7. Screening Assessment for Stalking and Harassment (SASH) (Voerman & Brandt, 2015), 8. Childhood Trauma Interview (CTI), 9. Risicotaxatieinstrument Seksueel Overschrijdend Gedrag (RIS en RIS-L), 10. Actuarieel Risicotaxatie Instrument voor Jeugdbescherming (ARIJ) (Van der Put, Assink & Stams, 2015), 11. Forensisch Ambulante Risico Evaluatie (FARE), 12. The Brief Spousal Assault Form for the Evaluation of Risk (B-SAFER) (de Ruijter, 2011).

Op basis van de quickscan in de praktijk worden de volgende instrumenten toegevoegd:

Vanuit de opdrachtgever Valente worden er in de loop van het onderzoek een aantal suggesties gegeven, namelijk de digitale veiligheidscheck van SafetyNed (Safety Net, 2004), de Handelingsgerichte Actuele Veiligheid Inschatting van het Kind (HAVIK), de Child Abuse Risk Evaluation – Nederland (CARE-NL), de Danger Assessment, de Decision-making In Abusive Relationships Interview (DIARI), de Ontario Domestic Assault Risk Assessment (ODARA), de Spousal Assault Risk Assessment (SARA), de Veiligheidsindicator Geweldsignalering Gezinnen (ViGG), de Children's Revised Impact of Event Scale (CRIES-13) (Verlinden et al., 2014; Verlinden & Lindauer, 2017), de California Family Risk Assessment (CFRA) (Van der Put, Hermanns & Sondejker, 2016), de Trauma Symptom Checklist for Young Children (TSCYC) (Tierolf, Lamers-Winkelmann & Briere, 2014) en de Trauma Screening Vragenlijst (TSV) (Dekkers, Olf & Näring, 2010). Daarnaast is in

overleg met Valente begin 2023 een uitvraag gedaan onder 7 professionals, werkzaam bij verschillende opvangen. Op deze uitvraag hebben vier professionals van drie verschillende organisaties gereageerd. Op basis van deze uitvraag worden de Kind en Jeugd Trauma Screener (KJTS) (Kooij & Lindauer, 2019), de Attachment Insecurity Screening Inventory 6-12 (AISI 6-12) (Polderman & Kellaert-Knol, 2012), de Attachment Relationship Inventory 2-5 (ARI-CP 2-5) (Spruit, Colonnese, Uittenbogaard, Willems, Wissink & Noorn, 2019), de Montreal Cognitive Assessment (MoCA-D) (Dautzenberg & de Jonghe, 2004), de Schokverwerkingslijst voor Kinderen (SVLKJ) (Alisic, Eland & Kleber, 2006), Utrechtse Coping Lijst (UCL) (Schreurs, Willige, Brosschot, Tellegen & Graus, 1993), de Sectorspecifieke Indicatoren Opvang (SSIO), de Life Events Checklist (LEC-5) (Weathers et al., 2013; Boeschoten, Bakker, Jongedijk & Olff, 2014a), de PTSS Checklist volgens de DSM-5 (PCL-5) (Boeschoten, Bakker, Jongedijk & Olff, 2014b), de Mental Health Continuum-Short Form (MHC-SF), de Child Behaviour Checklist (CBCL), de Youth Self Report (YSR) en de Teacher's Report Form (C-TRF) aanbevolen om op te nemen in de Toolbox.

Via deze uitvraag zijn in eerste instantie alle instrumenten vanuit de literatuur review voorgelegd. De professionals konden door middel van meerkeuze op vier manieren antwoord geven. De opties waren: Ja, gebruik ik. Dit instrument dient wel opgenomen te worden / Nee, gebruik ik niet. Dit instrument dient niet opgenomen te worden / Nee, gebruik ik niet. Dit instrument dient wel opgenomen te worden / Ik ken dit instrument niet, laat het aan anderen over of het instrument opgenomen moet worden. Tot slot konden professionals hun eigen suggestie nog inbrengen, welke in de vorige alinea zijn beschreven.

In totaal worden er 44 instrumenten vanuit praktijk en literatuur benoemd, welke samen met een inhoudelijk oordeel van de onderzoekers, zijn voorgelegd aan Valente als opdrachtgever. Zij hebben vervolgens, in

samenspraak met de praktijk, besloten welke instrumenten opgenomen worden, met inachtneming van wat het doel van de Toolbox is: het bieden van een gebruiksvriendelijk overzicht, dat voor professionals toegankelijk is. Een overzicht van de redenen waarom instrumenten niet opgenomen zijn in de Toolbox, is te vinden in Bijlage 2.

5 Methodologische achtergrond voor het gebruik van instrumenten in de praktijk

In de praktijk word je als professional bij binnenkomst van een cliënt met problemen geconfronteerd die om onderzoek vragen. Het gebruik van instrumenten heeft alleen maar zin als er na het gebruik van instrumenten ook gehandeld wordt op de resultaten; vonken in plaats van (enkel) vinken. Informatie die men ophaalt met het instrument is pas relevant als de professionals de uitkomst in woorden weet te vertalen, die voor de cliënt en zijn/haar omgeving als belangrijk wordt ervaren. Het invullen van vragenlijsten of beantwoorden van vragen kan, door teveel vragen te stellen of de onjuiste vragen te stellen, belastend zijn (Beurskens, van Peppen, Swinkels, Vermeulen & Wittink, 2012). Daarom is het zo belangrijk dat je als professional een juiste keuze weet te maken om het goede instrument in te zetten.

Je kunt instrumenten inzetten voor verschillende doeleinden. Een belangrijk onderscheid is of je met instrumenten iets wil meten of niet. Instrumenten die je inzet om iets te meten wordt een **actuarieel instrument** genoemd. Een actuarieel instrument is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek naar factoren die het beste de kans op ontstaan of herhaling voorspellen. Deze instrumenten geven een weging af via een statistische formule. Professionals hoeven zelf geen conclusie te trekken over de grootte van het risico. Een score voor validiteit en betrouwbaarheid is dan van belang.

Naast actuariële instrumenten, zijn er ook instrumenten voor een **gestructureerd professioneel oordeel**. In dat geval zullen professionals, eventueel na overleg met collega's, zelf tot een inschatting van de risico's moeten komen op basis van het instrument (Bartelink, ten Berge & Prakken, 2017). In de Toolbox is er gekozen om dit onderscheid op te nemen in het overzicht van de verschillende instrumenten.

Validiteit en betrouwbaarheid kan uitgelegd worden aan de hand van het volgende voorbeeld. Stel dat drie personen een ruimte opmeten met hetzelfde meetlint. Dat lint is een betrouwbaar meetinstrument als alle drie de gebruikers met hetzelfde resultaat komen. Maar stel nu dat er tien centimeter van het meetlint is afgeknipt. Als vervolgens opnieuw dezelfde meting wordt verricht, dan blijkt dat er consequent tien centimeter mist. Het instrument is niet valide, want het meet niet waar het voor bedoeld is.

Daarnaast kan er op basis van literatuur nog een ander onderscheid gemaakt worden, in instrumenten die bedoeld zijn voor **veiligheidstaxatie, risicotaxatie of behoeftentaxatie** (Bartelink, ten Berge & Prakken, 2017). Instrumenten voor veiligheidstaxatie zijn gericht op de huidige situatie waarbij je als professional probeert vast te stellen wat het niveau van de huidige veiligheid van de cliënt is. Is er sprake van acute of structurele onveiligheid? Een risicotaxatie-instrument kan de professional ondersteunen in het oordeel welke risico's er in de toekomst mogelijk aanwezig kunnen zijn. Tijdens de behoeftentaxatie wordt een inschatting gemaakt welke behoeften er zijn aan ondersteuning vanuit de hulpverlening.

Tot slot is de inventarisatiefase niet bedoeld voor diagnostiek. Diagnostiek kan begrepen worden als 'vaststellen wat er is'. Het is juist de bedoeling dat bij vermoeden van ernstige problematiek waar nodig gespecialiseerde hulp ingeschakeld wordt, volgens de missie van de opvang.

6 Doel en inhoud kennisclip

Voor de Toolbox is een algemene kennisclip opgenomen, die meer achtergrond informatie biedt over de opbouw van de Toolbox en het gebruik van de Toolbox. In de eerste versie van de Toolbox is er niet voor gekozen om bij de verschillende instrumenten kennisclips op te nemen die de professional meer achtergrond bieden over het betreffende instrument. Via de QR-code in de digitale versie van de Toolbox kunnen professionals bij de betreffende kennisclip komen.

7 Conclusie en aanbeveling

Binnen de opvang voor slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties is al een aantal jaren een professionaliseringsslag gaande (Lubbers et al., 2020). Een van de verbeteringen die voor dit onderzoek relevant is, gaat over de risicotaxatie; zodra een cliënt binnenkomt om zo snel als mogelijk, een zo goed mogelijke inschatting te maken van de veiligheid en hulpbehoefte van cliënt en eventueel betrokken kinderen. Het meest recent verschenen Normenkader voor Veiligheid in de Vrouwenopvang (2020) gaat verder in op de manier waarop de risicotaxatie binnen de verschillende organisaties dient te gebeuren. De praktijk is echter weerbarstig en mede om te voldoen aan het Normenkader, wordt gezien dat iedere organisatie op zijn eigen wijze de risicotaxatie vormgeeft en de verschillende instrumenten hiervoor hanteert. Op initiatief van Valente als branchevereniging en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is door Avans Hogeschool, in samenwerking met de bijzondere leerstoel Rechtsantropologie aan de Open Universiteit (OU) en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) een Toolbox ontwikkeld. De Toolbox moet een gebruiksvriendelijk overzicht geven van alle instrumenten die professionals kunnen gebruiken voor risicotaxatie, en voor alle professionals werkzaam in de opvang toegankelijk zijn.

Naast het gebruik van de Toolbox, zijn er nog een aantal aanbevelingen te maken. Janssen, van Rooijen en Juncker (2021) benoemen dat professionals regelmatig onzekerheid en twijfel ervaren, de angst om fouten te maken of verschillende verwachtingen hebben ten aanzien van het gebruik van instrumenten. Ook verschillen de uitkomsten regelmatig per professionals. Dat vraagt om intervisie in de praktijk, gericht op het gebruik van instrumenten, zowel voor nieuwe professionals als voor professionals met meer ervaring.

Een andere aanbeveling is om vanuit de praktijk instructievideo's te ontwikkelen met *do's* en *dont's* en andere praktijktips die gaan over het gebruik van de instrumenten. Om een voorbeeld te noemen: gedragswetenschappers die uitleggen waar je op moet letten bij een specifiek instrument, hoe je stap voor stap iets uit kan rekenen, wat je klaar moet leggen, etc. In de huidige toolbox is kennis over verschillende geweldsfenomenen summier opgenomen. Een aanbeveling is om deze kennis voor professionals in de toekomst te versterken via instructievideo's of webinars.

Tot slot is het belangrijk om als koepelorganisatie vanuit Valente een jaarlijkse revisie van de Toolbox te organiseren, waarbij er inhoudelijk wordt gekeken door deskundige professionals of de instrumenten gewijzigd moeten worden. Deze borging vindt plaats in de ontwikkelagenda, vanuit de meerjarensamenwerking tussen VNG en Valente waarin er gericht keuzes gemaakt worden voor gezamenlijke nieuwe ontwikkelingen en borgingsactiviteiten.

8 Literatuur

Augeo (2021). *Handleiding Kindcheck*. Driebergen: Augeo.

Alisic, E., Eland, J., & Kleber, R. J. (2006). *Schokverwerkingslijst voor Kinderen (SVLK)*. Zaltbommel/Utrecht: Instituut voor Psychotrauma i.s.m. Klinische & Gezondheidspsychologie (UU) en Psychotraumacentrum voor Kinderen en Jongeren (UMC Utrecht).

Bartelink, C., ten Berge, I., & Prakken, J. (2017). *Veiligheid en risico's inschatten: wat helpt? De zin en onzin van risicotaxatie-instrumenten*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut (NJI).

Berge, I. ten, Eijgenraam, K., & Bartelink, C. (2014). *Licht Instrument Risicotaxatie Kindermishandeling (LIRIK). Toelichting & instructie*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Beurs, E. de (2008). *Brief symptom inventory handleiding*. Leiden: PITS B.V.

Beurskens, S., van Peppen, R., Swinkels, R., Vermeulen, H., & Wittink, H. (2020). *Metten in de praktijk: Stappenplan voor het gebruik van meetinstrumenten in de gezondheidszorg*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Boeschoten, M. A., Bakker, A., Jongedijk, R. A., & Olf, M. (2014a). *Life Events Checklist for DSM-5: Nederlandstalige versie*. Oestgeest: Stichting Centrum '45 partner in Arq Psychotrauma Expert Groep.

Boeschoten, M. A., Bakker, A., Jongedijk, R. A., & Olf, M. (2014b). *PTSS Checklist volgens de DSM-V: Nederlandse vertaling*. Oestgeest: Stichting Centrum '45 partner in Arq Psychotrauma Expert Groep.

- Dautzenberg, P. L. J., & de Jonghe, J. F. M. (2004). *Montreal Cognitive Assessment: afname- en scoringinstructies: Nederlandse vertaling*. Geraadpleegd op 16 mei 2023 van <https://mocacognition.com/>.
- Dekkers, A. M. M., Olf, M., & Näring, G. W. B. (2010). Identifying Persons at Risk for PTSD after trauma with TSQ in The Netherlands. *Community Mental Health Journal*, 46(1), 20-25. doi:10.1007/s10597-009-9195-6
- Federatie Opvang (2008). *Verbeterplan Vrouwenopvang: Naar passende, goede en snelle hulpverlening*. Utrecht: Federatie Opvang.
- Goedhart, A., Treffers, F., & van Widenfelt, B. (2003). Vragen naar psychische problemen bij kinderen en adolescenten: de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). *Maandblad Geestelijke Volksgezondheid*, 58, 1018-1035.
- Jansen, C., & Wolf, J. (2010). *Inventariseren & screenen in de vrouwenopvang*. Nijmegen: UMC St. Radboud.
- Janssen, J., van Rooijen, K., & Juncker, K. (2021). *Goed gereedschap is het halve werk: Een verkenning van ervaringen met risicoscreeningsinstrumenten in de opvang*. Den Bosch: Avans Hogeschool – Expertisecentrum Veiligheid.
- Kooij, L., & Lindauer, R. J. L. (2019). *Kind en Jeugd Trauma Screener*. Amsterdam UMC, Levvel.
- Landelijk Expertisecentrum Eergerelateerd Geweld (2020). *Checklist Eer Gerelateerd Geweld*. Den Haag: Landelijk Expertisecentrum Eergerelateerd Geweld.
- Lubbers, S., Deelen, K., Velu, J., van Oostenbrugge, L., & van Gool, I. (2020). *Normenkader 'Veiligheid in de Vrouwenopvang', een veilige toekomst voor mannen, vrouwen en kinderen*. Utrecht: Q-consult Zorg.

- Lünneman, K., Tan, S., & Los, V. (2014). *Resultaten na 6 jaar: Evaluatie Verbeterplan Vrouwenopvang 2008-2014*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Ministerie van VWS, Vereniging Nederlandse Gemeenten en Federatie Opvang (2014). Kwaliteitsdocument Opvang Slachtoffers van huiselijk geweld.
- Pokman, V., Rossi, F. S., Holtzworth-Munroe, A., Applegate, A. G., Beck, C. J. A., & D'Onofrio, B. M. (2014). Mediator's assessment of safety issues and concerns (MASIC): reliability and validity of a new intimate partner violence screen. *Assessment*, 21(5), 529-542. doi:10.1177/1073191114528372
- Polderman, N., & Kellaert-Knol, M. G. (2012). *Handleiding Attachment Insecurity Screening Inventory 6-12 jaar (AISI 6-12 jaar)*. Haarlem: Basic Trust.
- Ruijter, C. de (2011). Risicotaxatie bij relationeel geweldplegers in de praktijk: de B-SAFER. *GZ-Psychologie*, 3(7), 24-33. doi:10.1007/s41480-011-0071-y
- Ruijter, C. de, Marzolla, M., & Ramakers, N. (2020). De conflictscheiding als complexe problematiek. *Pedagogiek*, 40(2), 205-231. doi:10.5117/PED2020.2.004.DERU
- Safety Net (2004). *Technology, safety, and privacy issues for victims of domestic violence*. Washington, DC: National Network to End Domestic Violence.
- Schreurs, P. J. G., Willige, G. van de, Brosschot, J. F., Tellegen, B., & Graus, G. M. H. (1993). *De Utrechtse Coping Lijst: UCL. Omgaan met problemen en gebeurtenissen*. Lisse: Swets en Zeitlinger.

- Spruit, A., Colonesi, C., Uittenbogaard, R., Willems, L., Wissink, I., & Noorn, M. (2019). *Attachment Relationship Inventory – Caregiver Perception 2-5 years (ARI-CP 2-5). Handleiding*. Haarlem: Basic Trust.
- Theunissen, M. H. C., Wolff, M. S., Vugteveen, J., Timmerman, M. E., & Bidt, A. (2019). *Handleiding voor het gebruik van de Strengths and Difficulties Questionnaire bij adolescenten (12–17 jaar) binnen de Jeugdgezondheidszorg: vragenlijst voor het signaleren van psychosociale problemen*. Leiden: TNO.
- Tierolf, B., Lamers-Winkelmann, F., & Briere, J. (2014). *TSCYC Vragenlijst over traumasymptomen bij jonge kinderen*. Amsterdam: Hogrefe Uitgevers.
- Weathers, F. W., Blake, D. D., Schnurr, P. P., Kaloupek, D. G., Marx, B. P., & Keane, T. M. (2013). *The Life Events Checklist for DSM-5 (LEC-5)*. Instrument beschikbaar via National Center for PTSD at www.ptsd.va.gov
- Van der Put, C., Assink, M., & Stams, G. J. (2015). *Actuarieel risicotaxatie Instrument voor Jeugdbescherming (ARIJ): eindrapport*. Amsterdam: Afdeling Forensische Orthopedagogiek UvA.
- Van der Put, C., Hermanns, J., & Sondeijker, F. (2016). Inschatten van het risico op kindermishandeling bij aanvang van gezinsinterventies: De predictieve validiteit van de Nederlandse versie van de California Family Risk Assessment (CFRA). *Kind & Adolescent*, 37(4), 213-299. doi:10.1007/s12453-016-0130-7
- Van Es, F. (2013). *Beleidskader screening definitief*. Geraadpleegd op 6 juli 2023, van <https://docplayer.nl/9372417-Beleidskader-screening.html>
- Verlinden, E., van Laar, Y. L., van Meijel, E. P. M., Opmeer, B. C., Beer, R., de Roos, C., Bicanic, I. A. E., Lamers-Winkelmann, F., Olff, M., Boer, F., & Lindauer, R. J. L. (2014). A parental tool to screen for posttraumatic

stress in children: first psychometric results. *Journal of Traumatic Stress*, 27(4), 492-495. doi:10.1002/jts.21929

Verlinden, E., & Lindauer, R. (2017). *Vragenlijst voor het screenen op posttraumatische stressklachten bij kinderen van 8 tot 18 jaar*. Bergen: Children and War foundation.

Tan, S. & Lünemann, M. (2023). *Handleiding bij de Risicoscreening opvang slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties*. Bureau Tangram/Verwey-Jonker Instituut.

Voerman, B. E., & Brandt, C. (2015). *Screening Assessment for Stalking and Harassment (SASH)*. Nederlandse vertaling, bewerking en verspreiding.

9 Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht van genoemde instrumenten met afkortingen

Naam instrument	Waarvoor	Wat is het?
Attachment Insecurity Screening Inventory (AISI) 6-12 (Polderman & Kellaert-Knol, 2012)	Functioneren en welzijn betrokken kinderen	De AISI 6-12 meet hechtingsproblemen bij kinderen van 6 tot 12 jaar. De totale hechtingsproblematiek wordt vastgesteld, maar ook in welke onveilige hechtingscategorie het kind valt.
Attachment Relationship Inventory (ARI-CP) 2-5 (Spruit et al., 2019)	Functioneren en welzijn betrokken kinderen	De ARI-CP 2-5 is ontwikkeld met als doel om inzicht te krijgen in de kwaliteit van de gehechtheidsrelatie tussen kind en opvoeder, vanuit de perceptie van de opvoeder.
Actuarieel Risicotaxatie Instrument voor Jeugdbescherming (ARIJ) (Van der Put, Assink & Stams, 2015)	Kindermishandeling	De ARIJ is een actuarieel instrument dat is ontwikkeld om onveilige opvoedingssituaties in te schatten. Het verzamelt informatie over opvoeders en kinderen die betrokken zijn bij een onderzoek naar kindermishandeling en/of verwaarlozing.

<p>Brief Spousal Assault Form for the Evaluation of Risk (B-SAFER) (de Ruijter, 2011)</p>	<p>Recidive relationeel geweld</p>	<p>De B-SAFER is een gestructureerd risicotaxatieinstrument waarbij de beoordelaar een inschatting maakt van het onmiddellijke risico op partnergeweld (binnen twee maanden), het lange termijn risico (meer dan twee maanden), en het risico op zeer ernstig of fataal geweld.</p>
<p>Brief Symptom Inventory (BSI) (Beurs, 2008)</p>	<p>Psychisch welbevinden volwassene</p>	<p>De BSI is een zelfrapportage vragenlijst met 53 items waarmee een overzicht verkregen kan worden van symptomen van psychopathologie bij volwassenen vanaf 18 jaar.</p>
<p>Child Abuse Risk Evaluation - Nederland (CARE- NL)</p>	<p>Gestructureerde risicotaxatie bij kindermishandeling</p>	<p>CARE-NL is een gestructureerde richtlijn voor de beoordeling van het risico van alle vormen van kindermishandeling.</p>
<p>California Family Risk Assessment (CFRA) (van der Put, Hermans, & Sondejker, 2016)</p>	<p>Taxatie van risico's op kindermishandeling en verwaarlozing</p>	<p>De CFRA inventariseert de belangrijkste risicofactoren voor ernstige kindermishandeling en verwaarlozing in alle gezinnen waarin jeugdhulp gegeven wordt.</p>

Child Behaviour Checklist (CBCL)	Functioneren en welzijn van betrokken kinderen	De CBCL is een diagnostisch instrument om probleemgedrag en vaardigheden van kinderen en jongeren te kwantificeren.
Checklist Eergerelateerd geweld (Landelijk Expertisecentrum Eergerelateerd Geweld, 2020)	Eergerelateerd geweld	De Checklist Eergerelateerd Geweld is ontwikkeld om informatie te vergaren bij betrokkenen, om daarna te onderzoeken of een geschonden eer een motief kan zijn voor (dreigend) geweld.
Childhood Trauma Interview (CTI)	Psychisch welzijn volwassene	De CTI is een gestructureerd interview dat vraagt naar vier typen jeugdtrauma's: emotionele verwaarlozing, emotionele mishandeling, fysieke mishandeling en seksueel misbruik.
Children's Revised Impact of Event Scale (CRIES-13) (Verlinden et al., 2014; Verlinden et al., 2017)	Functioneren en welzijn betrokken kinderen	De CRIES-13 is een vragenlijst waarmee gescreend wordt op posttraumatische stressklachten bij kinderen.
Teacher's Report Form (C-TRF)	Functioneren en welzijn van betrokken kinderen	De (C-)TRF is de door de leerkracht of leidster in te vullen versie van de CBCL. De vragenlijst moet inzicht geven in het gedrag van het kind of de

		jongere zoals dat door de leerkracht of de leidster wordt ervaren.
Danger Assesment	Mate van geweld	Door de Danger Assessment in te vullen kan de vrouw evalueren wat de mate van geweld is en welke vervolgstappen ze kan ondernemen.
Decision-making In Abusive Relationships Interview (DIARI)	Mate van geweld	Het DIARI is ontwikkeld als leidraad voor het beoordelen van de behoeften van cliënten die het slachtoffer zijn geworden van geweld door hun partner of ex-partner.
Forensisch Ambulante Risico Evaluatie (FARE)	Mate van geweld	De FARE is een risicotaxatie- en behandel-evaluatie-instrument voor cliënten die vanwege (dreigend) delictgevaar, vrijwillig of gedwongen, in forensische ambulante zorg zijn. De FARE is zowel gericht op het inschatten van een actuariael en klinisch recidiverisico als op het monitoren van veranderingen in de dynamische risicofactoren en het recidiverisico gedurende de behandeling.

<p>Risicoscreening opvang slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties (voorheen Gestandaardiseerde aanmelding en risicoscreening) (Tan & Lünnehan, 2023)</p>	<p>Mate van geweld</p>	<p>De Risicoscreening is ontwikkeld om risico's systematisch en in een vroeg stadium in kaart te brengen. De screening moet inzicht geven in de veiligheidssituatie van een client die zich bij een opvanginstelling meldt. Kan deze client daar verblijven, of zijn er aanvullende maatregelen (en zo ja welke) of zelf doorplaatsing naar elders nodig?</p>
<p>Groningen Intelligentie Test 2 (GIT-2)</p>	<p>Cognitief functioneren volwassene</p>	<p>De GIT-2 kan worden ingezet als psycho-educatieve test, als hulpmiddel bij klinisch onderzoek, voor selectieprocedures en om neurologische- en psychiatrische stoornissen vast te stellen. Het is een betrouwbare, individuele intelligentietest.</p>
<p>Handelingsgerichte Actuele Veiligheid Inschatting van het Kind (HAVIK)</p>	<p>Functioneren en welzijn betrokken kinderen</p>	<p>De HAVIK helpt om op basis van de risico's een veiligheidsplan te vormen, gericht op het maken van afspraken en bepalen van acties met betrekking tot de actuele veiligheid van kinderen binnen kwetsbare gezinnen.</p>

Hayes Ability Screening Index (HASI)	Cognitief functioneren volwassene	De HASI is een instrument om een indicatie te verkrijgen van het cognitieve vermogen van een cliënt.
Kindcheck (Augeo, 2013)	Functioneren en welzijn betrokken kinderen	Het doel van de Kindcheck is om meer kinderen in beeld te brengen die ernstig risico lopen mishandeld of verwaarloosd te worden.
Kort Instrument voor de Psychologische en Pedagogische Probleeminventarisatie' (KiPPPi)	Functioneren en welzijn betrokken kinderen	De KiPPPi geeft inzicht in de sociaal-emotionele ontwikkeling, het welzijn en het gedrag van jonge kinderen.
Kind en Jeugd Trauma Screener (KJTS) (Kooij & Lindauer, 2019)	Functioneren en welzijn betrokken kinderen	De KJTS een screeningsinstrument om te screenen op traumagerelateerde problemen.
Lethality Screen (LS) (Maryland Network Against Domestic Violence (MNADV)	Mate van geweld	De LS is een risicotaxatie voor mannelijke of vrouwelijke slachtoffers van intiem partnergeweld. Het instrument is bedoeld om de kans op geweld met een dodelijke afloop in te schatten.

<p>Licht Instrument Risicotaxatie Kindveiligheid (LIRIK) (ten Berge, Eijgenraam & Bartelink, 2014)</p>	<p>Functioneren en welzijn betrokken kinderen</p>	<p>De LIRIK is bedoeld om een vermoeden van kindermishandeling of onveilige opvoedingssituatie te onderkennen en het risico op kindermishandeling in de toekomst in te schatten.</p>
<p>Life Events Checklist for DSM-5 (LEC-5) (Weathers et al., 2013; Boeschoten et al., 2014a).</p>	<p>Psychisch welbevinden</p>	<p>De LEC-5 is een zelfrapportagemeting die is ontworpen om te screenen op potentieel traumatische gebeurtenissen in het leven van een respondent.</p>
<p>Mediator's Assessment of Safety Issues and Concerns (MASIC) (Pokman et al., 2014; de Ruijter et al., 2020)</p>	<p>Mate van geweld</p>	<p>De MASIC biedt een gestructureerde beoordeling van partnergeweld bij ouderparen die in een (conflict)scheiding verwickeld zijn.</p>
<p>Mental Health Continuum-Short Form (MHC-SF)</p>	<p>Psychisch welbevinden</p>	<p>De MHC- SF is een zelfrapportage vragenlijst die positieve geestelijke gezondheid meet, het omvat drie kerncomponenten van welbevinden, namelijk emotioneel, psychologisch en sociaal welbevinden, die gezamenlijk</p>

		de totale positieve geestelijke gezondheid weergeven.
Montreal Cognitive Assessment (MoCA-D) (Dautzenberg & de Jonghe, 2004)	Cognitief functioneren ouder(s)	De Montreal Cognitive Assessment (MoCA) is ontworpen als een instrument voor het snel screenen op lichte cognitieve stoornissen.
Ontario Domestic Assault Risk Assessment (ODARA)	Mate van geweld	De ODARA is een actuariële risicobeoordeling die berekent hoe een man die zijn vrouwelijke partner heeft aangerand zich qua risico verhoudt tot soortgelijke daders. Het berekent ook de kans dat hij in de toekomst opnieuw een vrouwelijke partner zal aanranden.
PTSS Checklist volgens de DSM-5 (PCL-5) (Boeschoten et al., 2014b)	Psychisch welbevinden	De PCL-5 is geschikt voor jongeren en volwassenen die mogelijk kenmerken vertonen van PTSS.
RAVEN-s 2	Cognitief functioneren ouder(s)	De RAVEN is een non-verbale intelligentietest.
Risicotaxatieinstrument Seksueel Overschrijdend Gedrag (RIS en RIS-L)	Mate van geweld	De RIS is een hulpmiddel om het risico in te schatten van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij jongeren.

<p>Screening Assessment for Stalking and Harassment (SASH) (Voerman & Brandt, 2015)</p>	<p>Mate van geweld</p>	<p>De SASH is een triage-instrument en helpt bepalen bij welke zaken er meer kans is op fysiek geweld of langdurige stalking.</p>
<p>Sectorspecifieke Indicatoren Opvang (SSIO)</p>	<p>Psychisch welbevinden</p>	<p>De SSIO geeft aan in welke mate zelfredzaamheid is bereikt. Er zijn vijf domeinen vastgesteld in dit meetinstrument (wonen, financiën, participatie, sociaal netwerk en veiligheid).</p>
<p>Spousal Assault Risk Assessment (SARA)</p>	<p>Mate van geweld</p>	<p>De SARA is een checklist om te bepalen hoe groot de kans is op geweld tussen echtgenoten.</p>
<p>Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) (Theunissen et al., 2019; Goedhart et al., 2003)</p>	<p>Psychisch welbevinden ouder(s)</p>	<p>De SDQ is een korte screeningslijst die de aanwezigheid van psychosociale problemen, sterke kanten van het kind en de invloed van psychosociale problemen op het dagelijks functioneren meet.</p>
<p>Schokverwerkingslijst voor Kinderen (SVLJK) (Alisic, Eland & Kleber 2006)</p>	<p>Functioneren en welzijn betrokken kinderen</p>	<p>De SVLJK geeft een indicatie van het al dan niet bestaan van PTSS. Bij een positieve indicatie wordt geadviseerd om verder diagnostisch onderzoek te doen om te bepalen of, en in welke</p>

		mate er sprake is van psychopathologie.
Trauma Symptom Checklist for Young Children (TSCYC) (Tierolf & Lamers-Winkelmann, 2014)	Functioneren en welzijn betrokken kinderen	De TSCYC is een instrument dat inzicht biedt in de symptomen van posttraumatische stress en andere gerelateerde problemen bij kinderen in de leeftijd van drie tot en met twaalf jaar. De resultaten van de TSCYC kunnen gebruikt worden voor het onderbouwen en vaststellen van een eventuele PTSS-diagnose.
Trauma Screening Vragenlijst (TSV-IRT) (Dekkers et al., 2010)	Psychisch welbevinden ouder(s)	De TSV is een vragenlijst die is ontwikkeld om te screenen of er sprake is van een Post Traumatisch Stress Stoornis (PTSS)
Utrechtse Coping Lijst, (UCL) (Schreurs et al., 1993)	Psychisch welbevinden ouder(s)	De UCL is een vragenlijst die de cognitieve en gedragsmatige strategieën die mensen gebruiken om met probleem situaties om te gaan (m.a.w. coping) in kaart brengt.
Veiligheidsindicator Geweldssignalering Gezinnen (ViGG)	Mate van geweld binnen het gezin	De ViGG gaat om het herkennen, inventariseren en beoordelen van signalen van geweld binnen gezinnen.

<p>Vragenlijsten Gezin & Opvoeding (VG&O) (combinatie van Opvoedingsbelasting Vragenlijst (OBVL), Vragenlijst Gezinsfunctioneren Ouders (VGFO), Verkorte Schaal voor Ouderlijk Gedrag (VSOG) en de Vragenlijst Meegemaakte Gebeurtenissen (VMG))</p>	<p>Opvoedvaardigheden ouder(s)</p>	<p>Met de Vragenlijsten Gezin & Opvoeding (VG&O) wordt een compleet beeld gegeven van het gezinsleven van een jeugdige en zijn/haar ouders.</p>
<p>Youth Self Report (YSR)</p>	<p>Functioneren en welzijn van betrokken kinderen</p>	<p>De YSR is een vragenlijst waarop jongeren (11-18 jaar) vragen over zichzelf kunnen beantwoorden over vaardigheden en emotionele en gedragsproblemen.</p>

Bijlage 2 Overzicht niet geselecteerde instrumenten

2.1 Niet geselecteerde instrumenten Mate van (on)veiligheid

- Child Abuse Risk Evaluation - Nederland (CARE- NL) (geen bevestiging dat instrument past binnen het takenpakket van de vrouwenopvang);
- Decision-making In Abusive Relationships Interview (DIARI) (enkel een Engelstalige versie beschikbaar, zonder handleiding).
- Forensisch Ambulante Risico Evaluatie (FARE) (andere doelgroep en kaders; voor ambulante, forensische praktijk, voor volwassenen, vanwege 'dreigend' delictgedrag die ambulante forensische behandeling ondergaan);
- Handelingsgerichte Actuele Veiligheid Inschatting van het Kind (HAVIK) (past beter binnen het takenpakket van de jeugdbescherming);
- Veiligheidsindicator Geweldssignalering Gezinnen (ViGG) (vraagt om een multidisciplinaire aanpak, niet bedoeld om na een geweldsincident in te zetten, alleen te gebruiken bij een 'niet-pluis' gevoel van hulpverleners. Netwerkinstrument);

2.2 Niet geselecteerde instrumenten Aspecten van geweld

- Danger assessment (enkel een Engelstalige versie beschikbaar, zonder handleiding);
- Lethality Screen (LS) (gedateerde Engelse vragenlijst, verkorte versie van de Danger Assessment);
- Ontario Domestic Assault Risk Assessment (ODARA) (enkel een Engelstalige versie beschikbaar, zonder handleiding);
- Risicotaxatieinstrument Seksueel Overschrijdend Gedrag (RIS en RIS-L) (geen bevestiging dat instrument past binnen het takenpakket van de vrouwenopvang);

- Spousal Assault Risk Assessment (SARA) (enkel een Engelstalige versie beschikbaar, zonder handleiding);

2.3 Niet geselecteerde instrumenten Psychisch Welzijn

- Child Behaviour Checklist (CBCL, C-TRF en YSR) (betreft een onderzoeksinstrument binnen behandelsetting);
- Childhood Trauma Interview (CTI) (gevalideerd in 1995, geen handleiding gevonden en instrument zelf is niet beschikbaar. Validatie in Amerika, en niet in Nederland).
- Kort Instrument voor de Psychologische en Pedagogische Probleeminventarisatie' (KIPPPPI) (Romijn en Kousemaker 2001) (niet betrouwbaar en niet meer te bestellen, te lang en te uitgebreid);
- Mental Health Continuum-Short Form (MHC-SF) (weinig tot geen betrouwbare informatie gevonden);
- Vragenlijsten Gezin & Opvoeding (VG&O) (door toenemende samenwerking met jeugdzorg organisaties is noodzaak gebruik achterhaald).

2.3 Niet geselecteerde instrumenten Overig

- Hayes Ability Screening Index (HASI) (Hayes, 2000) (niet geschikt en/of mogelijk. niet beschikbaar en/of vindbaar);
- Groningen Intelligentie Test 2 (GIT-2) (dient in combinatie met HASI uitgevoerd te worden);
- RAVEN-s 2 (Raven) (niet geschikt en/of mogelijk);
- Sectorspecifieke Indicatoren Opvang (SSIO) (onvoldoende betrouwbare informatie over gevonden);